

Käännös

Asia

Hallituksen esitys (HE 15/2017 vp) maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien rahoitusta koskevien ja eräiden muiden säännösten osalta

Yleistä

Maakunnan hallitus toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskeva ehdotus koskee sellaista lainsäädäntöalaa, jossa itsehallintolain 18 §:n 12 ja 13 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta. Ahvenanmaalla pätee maakunnan oma lainsäädäntö ajankohtaisten lainsäädäntöalojen rahoittamisesta ja järjestämisvastuusta. Maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva uudistus ei näin ollen koske Ahvenanmaata. Siitä huolimatta uudistuspaketti, etenkin valittu rahoitusratkaisu, vaikuttaa laajasti itsehallintojärjestelmän keskeisiin osiin ja edellyttää siten itsehallintolain muuttamista.

Sen jälkeen, kun alkuperäinen esitys (HE 15/2017 vp) jätettiin eduskunnalle kevättalvella viime vuonna, maakunnan hallitus ja valtiovarainministeriö kävivät tiiviitä neuvotteluja. Kyseiset neuvottelut johtivat yhteiseen ratkaisuehdotukseen, joka myös sisälsi ehdotuksen menettelystä verohyvityksen osalta. Osapuolet olivat yhtä mieltä siitä, että ratkaisu sisällytettäisiin täydentävään esitykseen yhteisenä ratkaisuna sillä ehdolla, että Ahvenanmaan valtuuskunta katsoisi ratkaisumallin olevan yhtäpitävä itsehallintolain kanssa. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätös tuli 2.6., ja siitä kävi ilmi, että valtuuskunta ei pidä ratkaisumallia kokonaisuudessaan yhtäpitävänä itsehallintolain kanssa. Näin ollen maakunnan hallitus ei voi kannattaa hallituksen nyt ehdottamaa ratkaisua esityksessä (HE 71/2017 vp).

Maakunnan hallitus viittaa tässä yhteydessä perustuslakivaliokunnalle 18.4.2017 ja 14.6.2017 sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 14.6.2017 antamiinsa lausuntoihin. Kyseiset lausunnot on liitetty tähän lausuntoon.

Erityisiä huomautuksia uudistukseen liittyen

Riippumatta siitä, mitä muutoksia on tullut hallituksen esityksen HE 71/2017 vp myötä, ja maakunnan hallituksen niistä esittämistä näkökohdista maakunnan hallitus haluaa painottaa seuraavaa:

Käsitesekaannus

Maakunnan hallitus katsoo, että esityksen lakiehdotukset tulevat johtamaan käsitesekaannukseen, mitä tulee Ahvenanmaan maakunnan asemaan suhteessa valtakunnassa muodostettaviin maakuntiin (katso esim. muotoilut tuloverolain 3, 10 ja 20 §:ssä ja muussa verolainsäädännössä). On selvennettävä, että Ahvenanmaan maakunta ei ole sellainen maakunta, joka nyt muodostuu lakipaketin myötä. Maakunnan hallitus katsoo, että lainsäädännön kaikissa kohdissa, joissa tarkoitetaan Ahvenanmaan maakuntaa, se on nimenomaisesti mainittava. Sen lisäksi on tärkeää, että käsite ”maakuntalaki” pidätetään ahvenanmaalaiselle itsehallinnolle niin, että käsite jatkossakin tarkoittaa ainoastaan lakia, joka on maakuntapäivien hyväksymä, kunnes nyt valmisteilla oleva uusi Ahvenanmaan itsehallintolaki on hyväksytty.

Käsitesekaannuksen seurauksena aiheutuva vaikeuksien riski on olennainen, sillä uudet maakunnat eivät käsittele ainoastaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyviä kysymyksiä vaan myös muita asioita, jotka kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan. Siksi on erittäin tärkeää, että uuden lainsäädännön käsitteet ovat sellaisia, että ero uusien maakuntien ja kansainvälisesti vahvasti ankkuroidun ahvenanmaalaisen autonomian ja sen perustuslaillisen aseman välillä on selvä.

Uudistuksen jatkotyö

Valinnanvapausuudistus (HE 16/2018) sekä tuleva monikanavarahoituksen muutos ovat maakunnan hallituksen käsityksen mukaan tärkeitä osia uudistuskokonaisuudesta, josta nyt eduskunnan käsittelyssä oleva lakipaketti on ensimmäinen osa. Maakunnan hallitus haluaa siksi jatkoa ajatellen varmistaa, että Ahvenanmaan itsehallintoa kunnioitetaan ja se huomioidaan jatkotyössä. Maakunnan hallitus ei ole saanut tarpeeksi tietoa eduskunnalle 8.3.2018 annetusta valinnanvapausuudistuksesta eikä ole siten voinut ottaa kantaa syntyneisiin kysymyksenasetteluihin. Ensisilmäyksellä vaikuttaa siltä kuin rajoja ylittävää terveydenhuoltoa Ahvenanmaan ja muun Suomen välillä ei ole selvitetty tarpeeksi.

Lähtökohtana tulee olla, että maakuntapäivien päättämän Ahvenanmaan hallinnon järjestämistavan on voitava jatkaa valtakunnassa toteutettavista uudistuksista huolimatta, ja samanaikaisesti valtakunnan velvollisuutena on varmistaa, että sen lainsäädäntövallan nojalla luomat järjestelmät toimivat myös Ahvenanmaalla siten, että myös ahvenanmaalaisille taataan sama sosiaalivakuutussuoja, joka on valtakunnan asukkailla.

Maaneuvos Katrin Sjögren

Varamaaneuvos Camilla Gunell

TIEDOKSI: Ahvenanmaan maakuntapäivät, itsehallintopoliittinen valiokunta
Kansanedustaja Mats Löfström

LIITTEET: Maakunnan hallituksen lausunto nro 49 Rk1, annettu
18. huhtikuuta 2017
Maakunnan hallituksen lausunto nro 66 Rk1, annettu
18. huhtikuuta 2017
Maakunnan hallituksen lausunto nro 111 S1, annettu
14. kesäkuuta 2017

